

หัวข้อเค้าโครงเรื่องของผลงาน

(กรณีลักษณะงานวิชาการ)

๑. ชื่อผลงาน การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่สูง กรณีศึกษาโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบเมย บ้านห้วยน้ำใส หมู่ที่ ๙ ตำบลสบเมย อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

๒. บทนำ/ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีพื้นที่สูงที่มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล ตั้งแต่ ๕๐๐ เมตร ขึ้นไป จำนวน ๖๕.๙๒ ล้านไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าต้นน้ำ ซึ่งรัฐบาลกำหนดให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ประเภทต่างๆ เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและป่าสงวนแห่งชาติ นอกจากนี้พื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่อยู่อาศัยของชาวไทยภูเขา ปัจจุบันมีชาวไทยภูเขาอาศัยอยู่ ๔,๑๔๘ กลุ่มบ้าน จำนวน ๙๔๐,๔๙๔ คน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ พระบาทสมเด็จพระมหาชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมชาวเขาในพื้นที่ต่างๆ ในจังหวัดภาคเหนือและทอดพระเนตรเห็นชาวเขามีวิถีการดำรงชีพที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างยาวนานคือ การเร่ร่อนไปอาศัยตามเทือกเขาสูง ห่างไกลจากสังคมเมือง ชีวิตความเป็นอยู่ค่อนข้างยากจน ทำการเกษตรแบบยังชีพ สุขภาพอนามัยและการศึกษายังเข้าไม่ถึง ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบำรุงรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน น้ำ และป่าไม้ ทำให้ชาวเขาใช้วิธีถากถาง ตัดโค่นและเผาทำลายป่าไม้ ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญของแม่น้ำหลายสายในภาคเหนือที่หล่อเลี้ยงชีวิตและการเกษตรกรรมของผู้คนในพื้นที่ราบลุ่มภาคกลาง การเคลื่อนย้ายไปตามที่ต่างๆ เพื่อหาพื้นที่สำหรับปลูกพืชไร่ เป็นสาเหตุสำคัญที่จะนำความเสียหายและความแห้งแล้งไปสู่ส่วนอื่นของประเทศ และที่สำคัญการปลูกฝิ่นที่เป็นรายได้หลัก ซึ่งเป็นยาเสพติดที่มอมเมาและบ่อนทำลายเยาวชนของชาติ อันเป็นปัญหาที่ร้ายแรงของประเทศและของโลก นอกจากนี้ชาวเขาทั้งหลายยังมิได้รับรู้ถึงความ เป็นชาติไทย คนไทยและกฎหมายบ้านเมืองของประเทศที่ตนอาศัยอยู่ จึงได้ทรงตั้ง “โครงการหลวง” เพื่อพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม (สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง, ๒๕๕๙)

โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงมีแนวทางการพัฒนาตามกลยุทธ์การจัดการทรัพยากรดินและน้ำ สู่การพัฒนาด้านอาชีพในการปรับระบบเกษตรแบบประณีต ใช้พื้นที่น้อยลง ถือว่าเป็นต้นแบบหนึ่ง นำไปสู่ความร่วมมือและสมัครใจของชุมชนในการ “คืนพื้นที่ป่า” ให้กับประเทศ โดยบูรณาการ ดำเนินการในพื้นที่ต้นแบบในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบเมย (บ้านห้วยน้ำใส) จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งชุมชนเป็นชาวเขาชาติพันธุ์ปกากะญอ โดยชุมชนยินดีที่จะอนุรักษ์ป่าโดยรอบชุมชน และมอบพื้นที่ทำไร่หมุนเวียน จำนวน ๙๖๖ ไร่ คืนเป็นพื้นที่ป่าดั้งเดิม และทำการปลูกฟื้นฟูป่าไม้ ใช้สอย เป็นแหล่งอาหารของชุมชน และเป็นแหล่งต้นน้ำ ลำธาร

กรมพัฒนาที่ดินโดยสถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน จึงได้เข้าไปดำเนินงานในการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ มีการสาธิตการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยหมัก การใช้หญ้าแฝก การใช้พืชปุ๋ยสดปรับปรุงดิน เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่สามารถให้พื้นที่ในการทำการเกษตรให้ดียิ่งขึ้น ตามแนวทางที่ได้มีการวางแผนไว้ร่วมกับสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) เพื่อฟื้นฟูสภาพป่า และสามารถทำให้เกษตรกรในพื้นที่ ทำการเกษตรแบบผสมผสานและลดการทำไร่หมุนเวียน อีกทั้งยังทำให้ชุมชนคืนพื้นที่ทำไร่หมุนเวียน เพื่อกลับคืนสภาพป่าไม้และอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อศึกษาการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบเมย

๓.๒ เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบเมย

๔. ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาถึงปัญหาทรัพยากรดิน ปัญหาการทำการเกษตรในพื้นที่ การชะล้างพังทลายของดิน ปริมาณน้ำไหลบ่า การใช้ประโยชน์ที่ดิน แนวทางการจัดการทรัพยากรดินและการใช้ที่ดิน ลักษณะข้อจำกัด การใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยใช้มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

๕. ระยะเวลา และสถานที่ดำเนินการ

๕.๑ ระยะเวลา

ระยะเวลาดำเนินงาน ตุลาคม ๒๕๖๑ – กันยายน ๒๕๖๒

๕.๒ สถานที่ดำเนินการ

สถานที่ดำเนินงาน บ้านห้วยน้ำใส หมู่ที่ ๙ ตำบลสบเมย อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

๖. ผู้ดำเนินการ

นายเอกภพ กันทับ ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๖ กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปฏิบัติงาน ๑๐๐ %

๗. ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

๗.๑ การคัดเลือกพื้นที่

๑) คัดเลือกพื้นที่ บ้านห้วยน้ำใส หมู่ที่ ๙ ตำบลสบเมย อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีพื้นที่ดำเนินงาน จำนวน ๓๐๐ ไร่ พิกัด E ๓๗๗๓๖๗ N ๑๙๗๕๐๙๘ ซึ่งสภาพของดินในพื้นที่มีการชะล้างพังทลายของดินสูง และเป็นพื้นที่บูรณาการร่วมกับสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) และมีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเพื่อทำการเกษตรแบบผสมผสาน

๒) เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินเข้าสำรวจพื้นที่เพื่อวางแผนการดำเนินงาน มีการประชุมชี้แจงให้กับเกษตรกรในพื้นที่เพื่อให้เกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการ

๓) เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดิน ประชุมชี้แจงเกษตรกร ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกษตรกร ผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รับทราบถึงวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงานและประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการดำเนินงาน ตลอดจนความร่วมมือ ความคิดเห็นของเกษตรกรในการดำเนินงาน

๔) เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดขอบเขตวงรอบพื้นที่ดำเนินการ ลงในแผนที่ภูมิประเทศ มาตรฐาน ๑:๕๐,๐๐๐ โดยใส่ค่าพิกัดขอบเขตของพื้นที่ดำเนินการ แล้วส่งให้สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต เพื่อกำหนดเป็นวงรอบพื้นที่ดำเนินการเขตพัฒนาที่ดิน

๕) นำเสนอพื้นที่และข้อมูลต่างๆ ให้คณะกรรมการคัดเลือกพื้นที่ของโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

๗.๒ การสำรวจและทำแผนที่

สำรวจและจัดทำแผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่ดำเนินการมาตราส่วน ๑:๔,๐๐๐ กำหนดวงรอบเขตพื้นที่ดำเนินการในลักษณะของกลุ่มน้ำ โดยพิจารณาจากแผนที่และข้อมูลเส้นชั้นความสูง (Contour line) มาตราส่วน ๑:๔,๐๐๐ ซึ่งในการขีดเส้นขอบเขตพื้นที่ดำเนินการนั้น จะต้องขีดเส้นขอบเขตไปตามแนวสันปันน้ำ ซึ่งหากบริเวณใดไม่สามารถขีดขอบเขตได้หรือยากต่อการตัดสินใจ ให้เข้าไปดำเนินการสำรวจจริงวัดขอบเขตในพื้นที่เพื่อให้ความถูกต้อง ทั้งในส่วนของแผนที่ในสภาพภูมิประเทศจริง และจัดทำแผนที่ มีข้อมูลดังนี้

๑) แผนที่ความลาดชัน มาตราส่วน ๑:๔,๐๐๐ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสำรวจดิน การจัดทำแผนที่ดิน และกำหนดมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

๒) สำรวจและจัดทำแผนที่ดินแบบละเอียด มาตราส่วน ๑:๔,๐๐๐

๓) การจัดทำข้อมูลดิน

๔) รายงานภาวะเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

๕) แผนที่วางแผนการใช้ที่ดิน มาตราส่วน ๑:๔,๐๐๐

๗.๓ การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยมีกิจกรรม ดังนี้

๑) จัดทำคันคูเบนน้ำ

๒) จัดทำคันคูรับน้ำขอบเขาชนิดที่ ๖

๓) จัดทำฝายชะลอน้ำ

๔) สาธิตการปลูกไม้ผลยืนต้น

๕) สาธิตการใช้หญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ

๗.๔ พื้นฟูและปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้เทคโนโลยีด้านการปรับปรุงดินของกรมพัฒนาที่ดิน ดำเนินกิจกรรม ดังต่อไปนี้

๑) สาธิตการใช้ปุ๋ยหมักเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน

๒) สาธิตการใช้พืชปุ๋ยสด(ปอเทือง) เพื่อปรับปรุงดิน

๗.๕ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาในครั้งนี้ได้กำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรที่ได้รับสนับสนุนการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสเบเมย บ้านห้วยน้ำใส หมู่ที่ ๙ ตำบลสเบเมย อำเภอสเบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๓๐ ราย

๗.๖ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามปลายปิด (Close-ended Question) และคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพทางสังคม

ตอนที่ ๒ ข้อมูลการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ ต่อการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำร่วมกับการทำการเกษตรของเกษตรกร เป็นคำถามสำรวจรายการ (Checklist) และคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) ๔ ประเด็น ได้แก่ ปัญหาในการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

ปัญหาในการได้รับการสนับสนุนปัจจัย(การปรับปรุงบำรุงดิน) หลังจากจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ปัญหาด้านการดูแลพื้นที่หลังจากการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และปัญหาในการให้คำแนะนำและติดตามงานของเจ้าหน้าที่ มีอะไรบ้าง

๗.๗ การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บได้ทั้งหมดเมื่อได้ตรวจสอบความเรียบร้อยแล้ว และนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ แล้วนำข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคม ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เพื่ออธิบายลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ รวมทั้งปัจจัยทางสังคมและอื่นๆ ทำการวิเคราะห์โดยใช้ สถิติ

- ค่าร้อยละ (Percentage)
- ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean)
- ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าสูงสุด (Maximum)

๗.๘ สรุปผลการศึกษา

๘. ผลการวิเคราะห์/ผลการศึกษา

๘.๑ สภาพพื้นที่โครงการ

สภาพพื้นที่โครงการทั้งหมด ๔๕๙ ไร่ มีสภาพภูมิประเทศ ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ประมาณ ๕๐๐ - ๘๐๐ เมตร มีลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูมิประเทศสูงชัน (steep) ความลาดชันของพื้นที่ ๓๕ - ๕๐ เปอร์เซ็นต์ คิดเป็นพื้นที่ ๓๓๘ ไร่ หรือร้อยละ ๗๓.๔๐ ของพื้นที่โครงการ สภาพภูมิประเทศเป็นเนินเขา (hilly) ความลาดชันของพื้นที่ ๒๐ - ๓๕ เปอร์เซ็นต์ คิดเป็นพื้นที่ ๘๖ ไร่ หรือร้อยละ ๑๘.๘๓ ของพื้นที่โครงการ สภาพภูมิประเทศเป็นลูกคลื่นลอนชัน(rolling) ความลาดชันของพื้นที่ ๑๒-๒๐ เปอร์เซ็นต์คิดเป็นพื้นที่ ๒๒ ไร่ หรือร้อยละ ๔.๗๔ ของพื้นที่โครงการ สภาพภูมิประเทศเป็นลูกคลื่นลอนลาด (undulating) ความลาดชันของพื้นที่ ๕ - ๑๒ เปอร์เซ็นต์คิดเป็นพื้นที่ ๑๑ ไร่ หรือร้อยละ ๒.๓๘ ของพื้นที่โครงการ ภูมิประเทศเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย (Gently undulating) ความลาดชัน ๒ - ๕ เปอร์เซ็นต์ คิดเป็นพื้นที่ ๑ ไร่ หรือร้อยละ ๐.๓๒ ของพื้นที่โครงการ และสภาพภูมิประเทศราบถึงค่อนข้างราบเรียบ (Lever to nearly level) ความลาดชัน ๐ - ๒ เปอร์เซ็นต์ คิดเป็นพื้นที่ ๑ ไร่ หรือร้อยละ ๐.๓๒ ของพื้นที่โครงการ

๘.๒ สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน

สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน สามารถแยกได้ ดังนี้ พื้นที่เกษตรกรรมเป็น นาข้าว ลำไย ไร่หมุนเวียนร้าง และข้าวไร่ (ไร่หมุนเวียน) เนื้อที่ ๓๑๖ ไร่ หรือร้อยละ ๖๘.๘๕ ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ป่าเป็นป่าไม่ผลัดใบรอสภาพพื้นที่ฟู และป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์ เนื้อที่ ๑๔๐ ไร่ หรือร้อยละ ๓๐.๔๐ ของพื้นที่ทั้งหมดและพื้นที่อื่นๆ เป็นพื้นที่หมู่บ้านชาวไทยภูเขา เนื้อที่ ๓ ไร่ หรือร้อยละ ๐.๖๕ ของพื้นที่ทั้งหมด

๘.๓ การประเมินการสูญเสียหน้าดิน

จากการประเมินการสูญเสียดินในพื้นที่เป้าหมาย โดยใช้ความลาดชันของพื้นที่เป็นปัจจัยในการจัดรูปแบบมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำตามการใช้ประโยชน์ที่ดิน สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับการปลูกพืชไร่ (ข้าวไร่) ในพื้นที่ที่มีความลาดชันเฉลี่ย ที่ ๓๕ - ๕๐ เปอร์เซ็นต์ มีปริมาณการสูญเสียดินเท่ากับ ๕๐.๕ ตันต่อไร่ต่อปี ระดับการสูญเสียดินอยู่ในระดับรุนแรงมากที่สุด ซึ่งคาดว่าเมื่อดำเนินการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จะมีผลทำให้ค่าปัจจัยการอนุรักษ์ดินและน้ำ (P) เปลี่ยนและส่งผลให้ผลการประเมินการสูญเสียดินมีการเปลี่ยนแปลง โดยในพื้นที่ที่มีความลาดชันเฉลี่ย ๓๕ - ๕๐ เปอร์เซ็นต์ มีระดับการสูญเสียดินลดลงจากระดับรุนแรงมากที่สุดเป็นระดับรุนแรง มีอัตราการสูญเสียดินเท่ากับ ๙.๕๗ ตันต่อไร่ต่อปี สามารถลดอัตราการสูญเสียดิน ได้ถึง ๔๐.๗๕ ตันต่อไร่ต่อปี

๘.๔ การประเมินน้ำไหลบ่า

จากการแบ่งพื้นที่รับน้ำเป็น ๓ ส่วน สามารถประเมินปริมาณน้ำไหลบ่าและอัตราของน้ำไหลบ่าสูงสุด ตามพื้นที่รับน้ำดังนี้

พื้นที่รับน้ำ A มีพื้นที่ ๒๘ ไร่ (๔.๔๘ เฮกตาร์) มีปริมาณน้ำไหลบ่า ๔,๓๗๓.๔๖๕ ลูกบาศก์เมตร อัตราของน้ำไหลบ่าสูงสุด ๐.๖๐๙ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

พื้นที่รับน้ำ B มีพื้นที่ ๑๑ ไร่ (๑.๗๖ เฮกตาร์) มีปริมาณน้ำไหลบ่า ๑๗๑๘.๑๔๗ ลูกบาศก์เมตร อัตราของน้ำไหลบ่าสูงสุด ๐.๒๓๙ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

พื้นที่รับน้ำ C มีพื้นที่ ๓ ไร่ (๐.๔๘ เฮกตาร์) มีปริมาณน้ำไหลบ่า ๔๖๘.๕๘๕ ลูกบาศก์เมตร อัตราของน้ำไหลบ่าสูงสุด ๐.๐๖๕ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

๘.๕ การศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม

๘.๕.๑. ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม

๑) เพศ

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ ๘๓.๓๐ เพศหญิง ร้อยละ ๑๖.๗๐

๒) อายุ

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ดำเนินงานส่วนใหญ่มีอายุน้อยกว่า ๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๓๐ อายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐๐ และอายุตั้งแต่ ๕๑ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๗๐ ตามลำดับ โดยมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ ๔๓ ปี

๓) ศาสนา

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ดำเนินงานส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๗๐ ศาสนาคริสต์ ร้อยละ ๒๓.๓๐ ซึ่งมีการนับถือเพียง ๒ ศาสนา

๔) การศึกษา

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ดำเนินงานส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาเลย คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๗๐ รองลงมาได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๓๐ ส่วนเกษตรกรที่รับการศึกษาในระดับ ปวส.หรือเทียบเท่ามีเพียง ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๓๐

๕) จำนวนแรงงานการทำการเกษตรในครัวเรือน

จำนวนแรงงานที่ทำการเกษตรในครัวเรือนของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ดำเนินงาน อยู่ในระดับครอบครัวละ ๑ คน จำนวน ๒ ครอบครัว หรือร้อยละ ๖.๗๐ ครอบครัวละ ๒ คน จำนวน ๑๔ ครอบครัว หรือร้อยละ ๔๖.๗๐

๖) ลักษณะแรงงานที่ใช้ในการทำการเกษตร

ลักษณะแรงงานที่ใช้ในการทำการเกษตร ใช้แรงงานในครัวเรือนร้อยละ ๑๐๐ กล่าวคือไม่มีการจ้างแรงงานจากที่อื่นมาทำการเกษตร

๗) ภาระหนี้สิน

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ดำเนินงานที่ไม่มีภาระหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๗๐ มีหนี้สินที่เกิดจากโครงการส่งเสริมของรัฐ คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๑๐ มีหนี้สินที่เกิดจากสถาบันเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๗๐ และมีหนี้สินนอกระบบ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๓๐ โดยจะเห็นได้ว่าภาระหนี้สินของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ดำเนินงานเกิดจากโครงการส่งเสริมของรัฐ เช่น โครงการบัตรสินเชื่อเกษตรกร ธนาคาร ธ.ก.ส. โครงการประกันราคาสินค้าเกษตรจากหน่วยงานเอกชน เป็นต้น

๘) พื้นที่ในการถือครองที่ดิน

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ดำเนินงาน มีพื้นที่ในการถือครองที่ดินจำนวน ๑-๑๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๑๐ ถือครองที่ดิน จำนวน ๑๑-๒๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๒๐ ถือครองที่ดินจำนวน ๒๑-๓๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗.๑๐ ถือครองที่ดิน จำนวน ๓๑-๔๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๕๐ โดยเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลมีพื้นที่ในการถือครองที่ดินเฉลี่ย ๑๔.๓๙ ไร่ต่อครอบครัว

๙) ที่มาของแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ดำเนินงาน ใช้สำหรับการทำเกษตรกรรม มาจากน้ำฝน คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๗๐ แหล่งน้ำชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๐๐ และมาจากแหล่งน้ำในเขตชลประทาน คิดเป็นร้อยละ ๒๓

๑๐) ปัญหาในการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ดำเนินงาน ร้อยละ ๗๙.๓๐ มีปัญหาในการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ด้านพื้นที่ที่มีความไม่เหมาะสมกับการจัดทำระบบอนุรักษ์ มีปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำระบบอนุรักษ์ ร้อยละ ๑๓.๘๐ และมีปัญหาขาดแคลนแรงงาน ร้อยละ ๓.๔๐.๓๐ ตามลำดับ

๙. สรุปและข้อเสนอแนะ

๙.๑ สรุป

จากการศึกษาและวิเคราะห์พื้นที่ พบว่า พื้นที่เป้าหมาย ๓๐๐ ไร่ มีสภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ที่มีความสูงจากระดับทะเลปานกลางประมาณ ๕๐๐ ถึง ๘๐๐ เมตร สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เนินเขาถึงพื้นที่สูงชัน มีความลาดชันตั้งแต่ ๓๕ - ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ปริมาณน้ำฝนรวมเฉลี่ยทั้งปี ๑,๓๙๔.๖๐ มิลลิเมตร มีอัตราการสูญเสียดินก่อนมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ อยู่ที่ ๕๐.๕ ตันต่อไร่ต่อปี มีอัตราการสูญเสียดินหลังมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ อยู่ที่ ๙.๕๗ ตันต่อไร่ต่อปี ปริมาณน้ำไหลบ่ารวม ๑๐,๙๑๕.๕๕ ลูกบาศก์เมตร อัตราไหลบ่าของน้ำสูงสุด ๐.๙๑๓ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

มีเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน ๓๐ ราย เป็นชาย ๒๕ ราย หญิง ๕ ราย มีอายุเฉลี่ย ๔๓ มี มีอายุสูงสุด ๗๑ ปี มีอายุน้อยสุด ๒๗ ปี ส่วนใหญ่นับถือ ศาสนาพุทธ เป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง การศึกษาสูงสุดในระดับ ปวส./อนุปริญญา คิดเป็น ร้อยละ ๓.๓ ไม่ได้รับการศึกษาเลย ร้อยละ ๕๖.๗ และศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ ๒๓.๓ แร้งงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือน ซึ่งมีจำนวนแรงงานเฉลี่ย ๒ คนต่อครัวเรือน

การศึกษาด้านเศรษฐกิจพบว่า ในส่วนของรายได้เมื่อปี ๒๕๖๐ ของครัวเรือนเกษตรกร รายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรในปี ๒๕๖๐ ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ดำเนินงาน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ย ๓๙,๘๓๓.๓๓ บาทต่อปี ในปี ๒๕๖๑ มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ ๒๘,๘๖๐.๐๐ บาทต่อปีลดลงจากปี ๒๕๖๐ โดยมีรายได้เฉลี่ยที่ ๑๐,๙๗๓.๓๓ บาทต่อปี อาจสืบเนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำและผลผลิตลดลง ภาระด้านหนี้สินของเกษตรกร อยู่ที่ ๑- ๕๐,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๓ ส่วนใหญ่เป็นหนี้สินที่เกิดจาก โครงการส่งเสริมของรัฐ เช่น โครงการบัตรสินเชื่อเกษตรกร ธนาคาร ธ.ก.ส. โครงการประกันราคาสินค้าเกษตรจากหน่วยงานเอกชน เป็นต้น

การถือครองพื้นที่ของเกษตรกร เฉลี่ย ๑๔.๓๙ ไร่ต่อครอบครัว ส่วนใหญ่จะมีการถือครอง ๑๑-๒๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๒๐ พื้นที่ทั้งหมดเป็นที่ดอน พื้นที่ทั้งหมดอยู่ในเขตป่าสงวนแม่ยมฝั่งขวา

การศึกษาด้านแหล่งน้ำพบว่าส่วนใหญ่เป็นน้ำที่ได้มาจากน้ำฝน ร้อยละ ๙๖.๗๐ แหล่งน้ำชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๐๐ และมาจากแหล่งน้ำในเขตชลประทาน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๓๐ ซึ่งไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร

การดำเนินการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ความลาดชัน ๒๐ - ๕๐ เปอร์เซ็นต์ พื้นที่ ๓๐๐ ไร่ โดยมีความลาดชันเฉลี่ยอยู่ที่ ๔๓ เปอร์เซ็นต์ มีระยะห่าง ในแนวตั้ง (VI = ๕ เมตร) มีการกำหนดมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โดยการก่อสร้างคูรับน้ำขอบเขา (คันดินแบบที่ ๖) ความยาว ๑๙.๐๔ กิโลเมตร และก่อสร้างคันดินเบนน้ำ ความยาว ๑.๗๗ กิโลเมตร ควบคู่กับการปลูกไม้ยืนต้นหรือไม้ผล จำนวน ๗,๒๐๐ ต้น และเพื่อเป็นการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน มีการปลูกหญ้าแฝก จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ กล้า ขวางความลาดเทขนานกับแถว ที่ปลูกไม้ยืนต้นหรือไม้ผลและมีการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ โดยการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพร่วมกับปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน

จากการศึกษาในพื้นที่โครงการพบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ดำเนินงาน ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๖.๒๐ ได้รับทราบข้อมูลการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำจากเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน รองลงมาได้รับทราบข้อมูลการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำจากเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๒๐ และจากหมอดินอาสา คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๒๐ โดยไม่ได้รับข้อมูลจากวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และโซเชียลมีเดีย ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะการดำเนินชีวิตของเกษตรกรไม่มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เคยได้รับคำปรึกษาหรือคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จำนวน ๒ ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๗๐ เคยได้รับคำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเฉลี่ยร้อยละ ๐.๙๓ ครอบครัวยุติปี โดยได้รับคำปรึกษา คำแนะนำ เรื่องการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำให้เหมาะสมกับพื้นที่ การจัดทำระบบอนุรักษ์ดิน การปลูกแฝก การปลูกไม้ผล เป็นต้น ได้รับการอบรม ประชุมเกี่ยวกับการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จำนวน ๑ ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ เคยได้รับการอบรม ประชุม จำนวน ๒ ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐๐ และเคยได้รับการอบรม ประชุมจำนวน ๓ ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๐ ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเฉลี่ยร้อยละ ๐.๙๗ ครอบครัวยุติปี

เกษตรกรได้รับการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เฉลี่ย ๕.๓๐ ไร่ต่อครัวเรือน จำนวน ๑ - ๕ ไร่ คิดเป็น ร้อยละ ๖๐.๐๐ มีการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จำนวน ๖ - ๑๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๐๐ เกษตรกรส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมในการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำน้อยกว่า ๕ ปี โดยมีเหตุผลที่เข้าร่วมการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ร้อยละ ๙๓.๑๐ เพื่อปรับพื้นที่ให้เหมาะสมกับการทำการเกษตร เพื่อลดการชะล้างของหน้าดิน ร้อยละ ๗๒.๔๐ ทำให้จัดการพื้นที่เกษตรง่ายขึ้น ร้อยละ ๖๒.๑๐ และช่วยรักษาสภาพดิน ร้อยละ ๕๕.๒๐

๙.๒ ปัญหาและข้อเสนอแนะ

๙.๒.๑ พื้นที่โครงการ ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแม่ยวมฝั่งขวา ซึ่งมีข้อจำกัดในเรื่องข้อกฎหมายในการเข้าดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ ทำให้กิจกรรมการพัฒนาในพื้นที่ที่มีความจำเป็นไม่สามารถดำเนินการได้ทันในเวลาที่กำหนดตามแผน ผู้ดำเนินการเห็นว่าปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการพัฒนา ควรได้รับการแก้ไขและร่วมบูรณาการพัฒนาแผนงานในระดับนโยบายและระดับพื้นที่

๙.๒.๒ เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ รวมถึงการขาดแคลนแรงงานในครัวเรือน

๙.๒.๓ การได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิตทางการเกษตรไม่เพียงพอต่อความต้องการ

๙.๒.๔ การดูแลรักษาพื้นที่หลังได้รับการจัดจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นไปได้ลำบากเนื่องจากขาดแรงงาน

๙.๒.๕ ปัญหาการสื่อสารด้านภาษา และการเดินทางในการติดตามงานเป็นไปด้วยความลำบาก

๙.๒.๖ เจ้าหน้าที่ควรมีการติดตามข้อมูลของการเปลี่ยนแปลงข้อมูลดิน ข้อมูลพืช มีการส่งเสริม ให้คำแนะนำด้านวิชาการแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินผลของระบบอนุรักษ์ดินและน้ำและการปรับปรุงบำรุงดินในพื้นที่โครงการ เพื่อให้เกษตรกรได้ตระหนักถึงประโยชน์ของการอนุรักษ์ดินและน้ำและการปรับปรุงบำรุงดิน รวมถึงการให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ซึ่งก่อให้เกิดความยั่งยืนแก่เกษตรกร

๑๐. ประโยชน์ที่ได้รับ

๑๐.๑) พื้นที่เกษตรกรรม บ้านห้วยน้ำใส หมู่ ๙ ตำบลสบเมย อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้รับการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยการก่อสร้างคูรับน้ำขอบเขา (คันดินแบบที่ ๖) และคันดินเบนน้ำร่วมกับการปลูกหญ้าแฝก สามารถลดการชะล้างพังทลายของดินได้

๑๐.๒) พื้นที่เกษตรกรรมบนพื้นที่สูงได้รับการจัดการดินที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ พื้นที่มีการปรับปรุงบำรุงดินอย่างเหมาะสมภายใต้คำแนะนำและสนับสนุนของสถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน กรมพัฒนาที่ดิน เช่น การปรับปรุงคุณภาพดิน การใช้ปุ๋ยพืชสดปรับปรุงดิน การผลิตและการใช้ปุ๋ยหมักการผลิตน้ำหมักชีวภาพ เป็นต้น ทำให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้ ยอมรับและนำไปใช้ในพื้นที่ของตนเอง ส่งผลให้มีการบริหารจัดการพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแปลงสาธิตเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และขยายผลไปยังพื้นที่ใกล้เคียงได้

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....

(นายเอกภพ ก้นทับ)

ผู้เสนอผลงาน
วันที่ ๑๘ / ๑ / ๒๕๖๔

ขอรับรองว่าสัดส่วนหรือลักษณะงานในการดำเนินการของผู้เสนอข้างต้นถูกต้องตรงกับความจริงทุกประการ

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

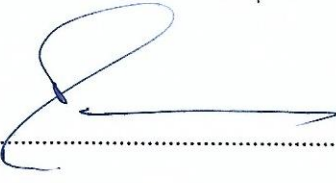
ลงชื่อ.....

(นายวิโรจน์ บรรเจิดฤทธิ์)

ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน

วันที่ ๒๒ / ม.ค. / ๖๔

(ผู้บังคับบัญชาที่ควบคุมดูแลการดำเนินการ)

ลงชื่อ.....

(นายถาวร มีชัย)

ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๖

วันที่ ๒๕ / ม.ค. / ๖๔

ข้อเสนอแนวความคิด/วิธีการเพื่อพัฒนางานหรือปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ของนายเอกภพ กันทับ

เพื่อประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการ ตำแหน่งเลขที่ ๘๘๒
สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๖

เรื่อง การส่งเสริมการจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาหมอกควันและการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่เกษตรกรรม

หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันปัญหาหมอกควัน เป็นปัญหาที่มีความสำคัญที่เกิดขึ้นในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดที่ประสบปัญหาหมอกควันเป็นอันดับ ๑ ของภาคเหนือ โดยมีค่า PM ๒.๕ ที่ ๒๒๕ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน สุขภาพ ความเป็นอยู่ของประชาชน ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังมีผลต่อเศรษฐกิจการท่องเที่ยวอีกด้วย สาเหตุของการเกิดปัญหาหมอกควันภาคการเกษตรเกิดจากการเผาในพื้นที่โล่งเพื่อเตรียมพื้นที่เกษตรกรรมและการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในช่วงเดือนพฤศจิกายนจนถึงเดือนมกราคม ซึ่งเป็นช่วงที่มีการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร

การแก้ไขปัญหาหมอกควันภาคการเกษตรในส่วนของงานพัฒนาที่ดินมีกิจกรรมในด้านการฝึกอบรม ต่อซึ่ง การจัดทำปุ๋ยหมัก ที่ช่วยในการส่งเสริมให้เกษตรกรนำวัสดุเหลือใช้มาผลิตเป็นปุ๋ยหมักแทนการเผา ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวหากจะให้มีการเห็นผลอย่างชัดเจน ควรดำเนินการในรูปแบบของการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ ทั้งนี้เป็นการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม สามารถสร้างความตระหนักให้กับเกษตรกรในการลดการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ทั้งนี้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีส่วนร่วมในการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาแลกเปลี่ยนเป็นปุ๋ยอินทรีย์เพื่อนำไปปรับปรุงสภาพดินในพื้นที่ของตนเองแทนการเผาเศษวัสดุ ทั้งนี้เกษตรกรต้องนำเอาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาฝากไว้ที่ธนาคาร ธนาคารจะทำการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ให้เกษตรกรมาเบิกถอนเอาไปใช้ประโยชน์เมื่อวัสดุนั้นย่อยสลายเป็นปุ๋ยแล้ว กิจกรรมดังกล่าวหากมีการดำเนินงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมจะสามารถช่วยลดปัญหาหมอกควันที่เกิดจากการเผาและปัญหาจากกำจัดหรือทิ้งขยะ อีกทั้งเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรในการลดต้นทุนการผลิตและยังช่วยในการปรับปรุงดินเพื่อให้เกษตรกรมีการทำการเกษตรได้อย่างยั่งยืน ลดการสร้างมลพิษทางอากาศ ช่วยรักษาสุขภาพของตัวเกษตรกรและชุมชนอีกด้วย

บทวิเคราะห์

ผลผลิตสินค้าทางการเกษตรสูงสุดของจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ กระเทียม หอมแดง และกาแฟ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร,๒๕๖๒)โดยมีปริมาณผลผลิตข้าวนาปี ๗๖,๙๐๕ ตัน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ๔๕,๘๐๙ ตัน กระเทียม ๒๐,๗๐๓ ตัน หอมแดง ๑,๘๖๗ ตัน และกาแฟ ๔,๕๖๖ ตัน เมื่อเกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิต จะมีเศษวัสดุเหลือใช้จากการเก็บเกี่ยว เป็นปริมาณมากและมีการนำไปใช้ประโยชน์เป็นส่วนน้อย เศษวัสดุดังกล่าวได้ถูกปล่อยทิ้งไว้ ในพื้นที่เพาะปลูกหรือถูกเผาทิ้ง การเผาทิ้งของเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรส่งผลกระทบต่อคุณภาพอากาศ เป็นสาเหตุของปัญหาหมอกควันในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่มีปริมาณมาก โดยเฉพาะข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีปริมาณของลำต้นและใบเป็นจำนวนมากที่นำไปใช้ประโยชน์

แนวความคิด

การส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันดำเนินการในรูปแบบการจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ในชุมชนมีขั้นตอนในการดำเนินการ โดยเจ้าหน้าที่เข้าไปส่งเสริมในพื้นที่ให้มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรอย่างน้อย ๑๕-๒๐ ราย มาเข้าร่วมโครงการโดยมีการชี้แจงรายละเอียดการจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ ผลประโยชน์ที่จะได้รับ หลังจากการเข้าร่วมโครงการ รวมทั้งต้องมีการประชุมตกลงเพื่อทำข้อตกลงในการการ ผาก ถอน แลกเปลี่ยน ปุ๋ยหมักให้ชัดเจน ทั้งนี้เจ้าหน้าที่จะเข้าไปแนะนำและให้ความรู้ในการทำปุ๋ยหมักให้กับสมาชิกกลุ่ม และร่วมทำ ปุ๋ยหมัก แนะนำวิธีการใช้และการเก็บรักษาปุ๋ยหมักให้กับกลุ่มธนาคารปุ๋ย

การดำเนินงานจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ในชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ดำเนินการในพื้นที่บ้านแม่คะตวน หมู่ ๒ ตำบลสบเมย อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเริ่มเข้าไปดำเนินการในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ปัจจุบัน การดำเนินงานของธนาคารดังกล่าว เกษตรกรยังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยผลสำเร็จของการดำเนินงาน ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ชุมชนบ้านแม่คะตวน เกิดจากการสร้างความตระหนักให้กับเกษตรกรอย่างต่อเนื่องทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ได้เข้าไปส่งเสริมและสร้างการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเกษตรกรตั้งแต่แต่ต้น และเข้าไปติดตามและประเมินผล การดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ปัญหาของการจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ในชุมชนที่ยังไม่ประสบ ผลสำเร็จเกิดจากปัจจัย เช่น ปัญหาด้านการเงินของชุมชน เกษตรกรไม่ดำเนินการอย่างจริงจัง เกษตรกรไม่นำวัสดุ เหลือใช้มาทดแทนปุ๋ยที่ยืมไป ตลาดแคลนวัสดุที่นำมาทำปุ๋ย ปัญหาดังกล่าวควรมีการแก้ไข

ข้อเสนอ

๑. การสร้างความมั่นใจให้กับกลุ่มเกษตรกร (เจ้าหน้าที่เข้าไปดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และมีการติดตาม ผลอย่างสม่ำเสมอ โดยสามารถให้ผู้นำกลุ่มติดต่อเพื่อประสานงานในการแก้ไขปัญหาได้อย่างทันเหตุการณ์)
๒. การช่วยเหลือในการสร้างเงินให้กลุ่ม หมุนเวียนในการจัดหาวัสดุ
๓. การส่งเสริมให้เกษตรกรนำวัสดุเหลือใช้มาสร้างเป็นมูลค่า
๔. การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อวิทยุ ให้ผู้ที่สนใจเข้าร่วมโครงการหรือนำวัสดุมาแลกเปลี่ยน
๕. การตั้งกลุ่มด้วยแอปพลิเคชัน line เพื่อความสะดวกต่อการประสานงาน จัดทำบันทึกเกี่ยวกับอัตรา การ แลกเปลี่ยนวัสดุ การตอบปัญหาและการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานของธนาคาร การรายงาน ความก้าวหน้าของการดำเนินงานของโรงปุ๋ย เพิ่มเติมองค์ความรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กลุ่มฯ มีความ เข้มแข็ง ยั่งยืน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เกษตรกรสามารถดำเนินงานธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ในชุมชนได้อย่างยั่งยืน
๒. สามารถลดปัญหาของหมอกควันไฟและลดการเกิดก๊าซเรือนกระจก ลดพื้นที่การเผาในพื้นที่เกษตร
๓. เกษตรกรได้เห็นถึงความสำคัญของการใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้เกิดประโยชน์และสามารถ ลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรได้

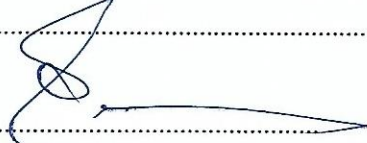
ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑. จำนวนกลุ่มเกษตรกรที่สามารถจัดตั้งกลุ่มธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ในชุมชนเพิ่มขึ้น
๒. ปริมาณปุ๋ยที่ได้จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพิ่มขึ้น

ความเห็นของผู้บังคับบัญชาระดับกอง หรือสำนัก
(ระบุความเห็น)

5 samples

ลงชื่อ.....

(นายถาวร มีชัย)

ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๖

วันที่ ๒๕ / ๗.ค. / ๒๕